

Gras als groene motor in pilots rondom eiwit

Door de hoge voerprijzen is het benutten van eigen ruwvoer steeds aantrekkelijker. Daarmee wordt gras lucratiever en ook het sturen met eiwit uit (eigen) gras. Drie projecten geven glans aan het verzilveren van gras.

TEKST TIJMEN VAN ZESSEN

'Gras en eiwit doen ertoe', concludeert Kees-Jaap Hin, wanneer hij antwoordt op de vraag waarom er zoveel grasgerelateerde projecten bestaan. Als secretaris van Stichting Weidegang doet het hem deugd dat gras en eiwit in de belangstelling staan. Want er was ook wel een wereld te winnen. 'Dertig jaar lang heeft de focus van boeren en onderzoekers op de koe gelegen. Maar de grond en het gras dat er groeit, zijn ook heel belangrijk.' Door de toenemende aandacht voor duurzaamheid en dierenwelzijn kwamen thema's als weidegang en het benutten van zelfgeteeld eiwit steeds meer uit de verf. In drie projecten (zie kaders) wordt gezocht naar mogelijkheden om efficiënt(er) om te gaan met gras. Bij elk project legt een veehouder uit wat hij ervan opstak.

Meer melk van vers gras

Kees-Jaap Hin onderschrijft dat de thema's door de hoge voerprijzen momenteel extra relevant zijn. Meer vers gras in de koe is de makkelijkste knop om aan te draaien, als veehouders de voerkosten in de hand willen houden. 'Vers gras is goedkoper dan ingekuuld gras, het voordeel beweegt tussen de 5 en de 10 cent per kilo droge stof', geeft hij aan. 'Daarnaast valt er soja te besparen met het verse eiwitrijke gras. Elke kilo soja die je bespaart, is winst, zeker bij de huidige prijzen.'

Binnen het project Grip op Gras leren deelnemers om meer vers gras om te zetten in melk. Dat kan in de eerste plaats

door te sturen met de bijvoeding, zowel in de hoeveelheid bijvoeding als in het eiwitniveau van het rantsoen. 'Er kan vaak meer dan je denkt. Ik ken een deelnemer die van zijn adviseur de tip kreeg het eiwit in het rantsoen terug te schroeven, terwijl hij dat al drie weken deed. Kortom: er was potentie om nog meer te zakken', vertelt Hin. Hin heeft de ambitie de hoeveelheid vers gras tijdens het weideseizoen te verdubbelen. Bedrijven die al 10 kilo droge stof uit vers gras halen, lukt dat niet, maar er zijn nog veel boeren bij wie slechts 2 tot 3 kilo weidegras in het rantsoen zit. Bij een voldoende grote huiskavel kan dat makkelijk naar 6 kilo, volgens Hin. 'Bijvoorbeeld door langer te weiden. Stem daarom de hoeveelheid weidegras in de wei af op de duur dat de koeien er lopen.'

Gras groeit op nawerking van mest

Meer weiden is ook binnen het project Home Made Eiwit een manier om de hoeveelheid eiwit van eigen land beter te benutten. Projectleider Bert Philipsen merkt dat een hogere eiwitbenutting vaak neerkomt op minder aanvoer van krachtvoer en kunstmest.

De uitdaging is om de opbrengsten aan melk en gras stabiel te houden met goed vakmanschap, door de bemesting af te stemmen op de gewenste eiwitkwaliteit. Dat kan bijvoorbeeld door het weidegras na een maaisnede eerst te laten groeien op de nawerking van dierlijke mest. Dat zorgt voor een meer optimale verhouding tussen vem en ruw eiwit.

Home Made
EIWIT

Project Home Made Eiwit

Zo veel mogelijk eiwit van eigen land goed benutten. Dat is het doel van het project Home Made Eiwit. Het managen van eiwit steunt op twee pijlers: het gaat enerzijds om veel eigen eiwit telen en anderzijds om veel eigen eiwit om te zetten in melk door slim te voeren.

Dirk Verlaan voert eiwitarmere krachtvoer

Minder duur eiwit aankopen. Dat was voor melkveehouder Dick Laan een van de redenen om zich aan te sluiten bij het project Home Made Eiwit. Laan runt een bedrijf met 70 koeien in het veenweidegebied rondom Waarder. Om minder afhankelijk te zijn van extern eiwit leerde hij het eigen eiwit beter te benutten. 'De verdeling van kunstmest smeer ik nu uit over meerdere porties. Ik strooi nu elke drie weken 75 kilo KAS. Daarmee voorkom ik een te hoog aandeel onbestendig eiwit in het weidegras. Eerder kon het ureum wel hoog uitschieten, nu bleef het de hele maand mei rond de 15.' Onlangs liep het ureumgehalte in de melk-tank iets op naar 22. 'De koeien liepen op een nawei van tien dagen oud, ouder gras had ik op de huiskavel even niet beschikbaar. Daarom ben ik gaan zomerstalvoeren op een veldkavel op afstand. Daarmee voer ik 's nachts meer ruwe celstof bij op stal en

de verliezen zijn minimaal; ze eten het schoon op', vertelt de melkveehouder. Verlaan is tijdens het project ook anders gaan weiden en voert daardoor een eiwitarmere soort krachtvoer. Door dagelijks te roteren (Nieuw Nederlands Weiden) op grotere percelen nemen de koeien meer en smakelijker vers gras op.

Project Grip op Gras

Grip op Gras is een project van Stichting Weidegang, met financiering van het ministerie van LNV, om meer uren weidegang en een lager eiwitgehalte in het rantsoen te stimuleren en zo de uitstoot van ammoniak te reduceren.

Hans Janssen krijgt meer vers gras in zijn koeien

Samen met zijn broer melkt hij al 22 jaar met robots. Al die tijd heeft hij zijn koeien laten weiden. Eerst in een systeem van omweiden, later werd het een vorm van standweiden. Sinds 2018 hanteert hij het concept van Nieuw Nederlands Weiden. Hans Janssen uit Groesbeek is content met dit praktische beweidingssysteem. 'Dat standweiden ging op zich wel, alleen het verschil in het aanbod en de kwaliteit van het gras was te groot. Dat merkte je als je na zeven dagen wisselde van een oud naar een nieuw blok.' Nu laat Janssen zijn koeien elke dag in een nieuw perceel en rouleert hij over de complete huiskavel van 27 hectare. Ze grazen op 14 percelen die verdeeld zijn in twee blokken (platforms). 'Ik wilde meer vers gras in mijn koeien krijgen, puur om de kostprijs in

de hand te houden.' Het weideplatform is vergroot van 22 naar 27 hectare: oude afstratingen zijn verwijderd en de drinkbakken verplaatst. 'Via de registratie-app van Grip op Gras zien we dat we structureel boven de 7 kilo droge stof per koe per dag aan opname uit vers gras zijn gekomen dit voorjaar.'

'Sommige bedrijven kunnen met de helft van het krachtvoer en de kunstmest de productiedaling beperkt houden tot 5 à 10 procent. Dan gaat de benutting van stikstof op bedrijfsniveau richting de 55 procent', stelt Philipsen. Hij geeft er nog wel de disclaimer bij dat bij zulke bedrijfsaanpassingen ook andere verdienmodellen horen. En die zijn er in de praktijk nog niet of nauwelijks.

Liever dve dan oeb

Natuurlijk zijn er ook grenzen aan het verminderen van input. In het project Koe en Eiwit zoeken 153 deelnemers de grens op van 155 gram ruw eiwit in het totale rantsoen. De

deelnemers beoordelen de gevolgen voor zowel de melkproductie als de diergezondheid. 'Nu voeren veel melkveehouders zekerheidshalve een overmaat aan eiwit', legt projectleider Paul Galama uit. Galama zegt dat ook het soort eiwit belangrijk is. Voor een hoge melkproductie is dve belangrijk en wil je niet te veel oeb. Onbestendig eiwit leidt eerder tot verliezen in de pens.

Ook Galama refereert aan de verhouding tussen vem en ruw eiwit. 'Er moet in het gras of totale rantsoen voldoende energie zitten om het aanwezige eiwit te benutten. Dus als je bemest volgens de norm, maai dan niet te vroeg om te hoge eiwitgehalten te voorkomen.' |

Pilot Koe en Eiwit

Minder eiwit in het rantsoen is een van de maatregelen waarmee melkveehouders de stikstofefficiëntie op hun bedrijf kunnen verbeteren. In de vierjarige praktijkpilot Koe en Eiwit gaan 153 melkveehouders samen met hun voeradviseur en een extra begeleider (in totaal 45) ontdekken welke mogelijkheden en onmogelijkheden het voerspoor biedt.

Frank Mijs voert al jaren op een norm van 150 gram ruw eiwit

Alles wat je niet in de koe stopt, komt er ook niet uit. Zo simpel is de redenering voor Frank Mijs uit het Brabantse Bladel. De melkveehouder draait sinds kort mee in het project Koe en Eiwit en wil vooral aantonen dat het mogelijk is om via voeding stikstofreductie te realiseren. Hij is eigenlijk een referentie binnen het project, want Mijs voert al jaren op een norm van 150 gram ruw eiwit per kilo droge stof. Het ruwvoer in het rantsoen van de 110-koppige veestapel bestaat voor 60 procent uit mais en 40 procent uit gras. 'Mijn uitgangspunt is om met minder input evenveel output te halen. Dan kom je tot een winwinsituatie. Ik hoop dat we die emissievoorwaarden binnen dit project ook gaan meten. Dan weet je waar je op kunt sturen.' De melkveehouder ervaart 150 gram ruw eiwit

als een ondergrens. 'Ik heb wel eens een jaar meegemaakt dat we structureel lager zaten en dat merkte ik aan de diergezondheid. Het was heel divers, maar er waren meerdere koeien met problemen. Ik vermoed dat de algehele weerstand van de koeien te veel onder druk stond.'